



EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 30.8.2017.
COM(2017) 459 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE VIJEĆU

Izvješće o Unijinu instrumentu srednjoročne financijske pomoći platnim bilancama država članica u skladu s člankom 10. Uredbe Vijeća (EZ) br. 332/2002

1. SAŽETAK

Ovaj je dokument izvješće Komisije Vijeću o upotrebi Unijina instrumenta srednjoročne financijske pomoći platnim bilancama država članica u skladu s Uredbom Vijeća (EZ) br. 332/2002¹ od 18. veljače 2002. („Uredba o platnoj bilanci” ili „instrument za platne bilance”). Na temelju ovog izvješća Komisije i uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora, Vijeće je dužno ispitati u kojoj mjeri instrument i dalje, svojim načelom, ugovorima i gornjom granicom za nepodmirene kredite u okviru instrumenta, služi svojoj svrsi.

U razdoblju od 2012. Rumunjska je zatražila i dobila preventivnu pomoć u okviru instrumenta. Mađarska je u travnju 2016. otplatila kredit, a Latvija i dalje ima nepodmireni kredit u iznosu od 0,7 milijardi EUR. Održivost platnih bilanci tih država članica korisnica brzo se povećala, čime je omogućen ponovni pristup tržišnom financiranju.

Komisija ocjenjuje instrument kako slijedi:

- Od zadnjeg pregleda u svibnju 2009. instrument se pokazao djelotvornim jer se održivost platnih bilanci država članica korisnica brzo povećala te su one brzo dobile pristup tržišnom financiranju.
- Gornja granica za nepodmirene kredite (u smislu glavnice), koja trenutačno iznosi 50 milijardi EUR, i za kreditne linije u okviru instrumenta čini se primjerenom.
- Izmjene koje je Komisija predložila u Prijedlogu uredbe Vijeća (COM(2012) 336 final) i dalje su neophodne i primjerene: zbog razvoja regulatornog okvira trebalo bi uvesti ista pravila pozajmljivanja kao ona iz Uredbe (EU) br. 407/2010² od 11. svibnja 2010. o uspostavi Mehanizma za europsku financijsku stabilnost i pojasniti upotrebu kreditnih linija. Osim toga, trebalo bi pojasniti da se instrument može upotrijebiti za financiranje (neizravne) dokapitalizacije kreditnih institucija i da se uvjeti politike mogu prilagoditi prije svega za rješavanje tih problema.

2. UVOD

U skladu s Uredbom o platnoj bilanci instrument za platne bilance uspostavljen je radi pružanja srednjoročne financijske pomoći Unije državama članicama koje nisu uvele euro³ (države članice na koje se primjenjuje odstupanje) i koje se suočavaju s poteškoćama u pogledu platnih bilanci ili im one prijetе. Ta financijska pomoć u obliku je zajma EU-a ili kreditne linije. Nadalje, Uredbom o platnoj bilanci propisuje se da bi Vijeće trebalo redovito ispitivati u kojoj mjeri instrument i dalje, svojim načelom, ugovorima i gornjom granicom, služi svojoj svrsi. To bi se ispitivanje Vijeća trebalo temeljiti na izvješću Komisije i trebalo bi ga sastaviti nakon donošenja mišljenja Gospodarskog i financijskog odbora.

Na temelju najnovije procjene Komisija je 22. lipnja 2012. podnijela prijedlog izmjene Uredbe o platnoj bilanci (COM(2012) 336 final). Međutim, članovi Vijeća nisu mogli donijeti zajedničko stajalište zbog prigovora jedne države članice.

3. TRENUTAČNO STANJE I PRIMJERENOST INSTRUMENTA ZA PLATNE BILANCE

U razdoblju od 2012. jedna je država članica, Rumunjska, zatražila i dobila pomoć u okviru instrumenta. Pomoć je službeno dogovorena u listopadu 2013., a istekla je u rujnu 2015.

¹ SL L 53, 23.2.2002., str. 1.

² SL L 118, 12.5.2010., str. 1.

³ Trenutačno je u toj kategoriji sljedećih devet država članica: Bugarska, Češka, Danska, Hrvatska, Mađarska, Poljska, Rumunjska i Ujedinjena Kraljevina (u pogledu potonje, Protokolom 15. uz Ugovore utvrđuje se da se i dalje primjenjuju članci 143. i 144. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU)).

Istovremeno je Rumunjska dobivala i pomoć u okviru stand-by aranžmana Međunarodnog monetarnog fonda (MMF). Kao što je bio slučaj s dogovorom za razdoblje 2011. – 2013., smatralo se da je pomoć koja je bila dostupna u razdoblju 2013. – 2015. preventivna i njome se nije koristilo.

Preventivna pomoć EU-a iznosila je 2 milijarde EUR, a doprinos MMF-a 1,75 milijardi posebnih prava vučenja (oko 2 milijarde EUR) na temelju stand-by aranžmana koji je također bio preventivan. Cilj poduprtog programa prilagodbe bila je pomoć Rumunjskoj u konsolidiranju makroekonomske, fiskalne i financijske stabilnosti, čime bi se povećali otpornost i potencijal rasta njezina gospodarstva, unaprijedili administrativni kapaciteti, reformirala porezna uprava, poboljšalo upravljanje javnim financijama i restrukturirala poduzeća u državnom vlasništvu.

Mađarska je u travnju 2016. u cijelosti otplatila kredit, a Latvija i dalje ima nepodmireni kredit u iznosu od 0,7 milijardi EUR. Nakon dva prethodna aranžmana (od kojih je jedan bio na preventivnoj osnovi) preventivnom pomoći za Rumunjsku dokazana je raznovrsnost instrumenta. Rumunjska je i dalje dužna otplatiti 3,5 milijardi EUR nepreventivne potpore isplaćene u razdoblju 2010. – 2011.

Tablica 1: Preostale obveze otplaćivanja u okviru instrumenta za platne bilance (od kolovoza 2017.)

<i>Godina</i>	<i>Država</i>	<i>Otplata glavnice</i>	<i>Plaćanje kamata</i>	<i>Ukupno</i>
2017.	Latvija		6	6
	Rumunjska	1,150	32	1,182
2018.	Latvija		23	23
	Rumunjska	1,350	77	1,427
2019.	Latvija	500	23	523
	Rumunjska	1,000	34	1,034
2020.	Latvija		6	6
2021.	Latvija		6	6
2022.	Latvija		6	6
2023.	Latvija		6	6
2024.	Latvija		6	6
2025.	Latvija	200	6	206
Ukupno		4,200	231	4,431

u milijunima EUR

U tom kontekstu preostali kapacitet instrumenta trenutačno iznosi 45,8 milijardi EUR. Dosad nisu primljeni zahtjevi za dodatnu potporu.

Općenito se održivost platnih bilanci svih prethodno navedenih korisnica brzo povećala, čime je omogućen ponovni pristup tržišnom financiranju. Stoga je uloga instrumenta djelotvorno ispunjena.

Istovremeno je u razdoblju 2010. – 2013. proširen paket međunarodnih instrumenata financijske pomoći kako bi se njima obuhvatili fleksibilniji i preventivniji instrumenti. U europodručju se potrebe za sredstvima njegovih članica rješavaju sveobuhvatnim paketom alata Europskog stabilizacijskog mehanizma. U Uniji je s pomoću Mehanizma za europsku financijsku stabilnost, čije je funkcioniranje uvelike slično onome instrumenta za platne bilance, uveden fleksibilniji okvir operacija pozajmljivanja i kreditiranja u makrofinancijske svrhe. Međutim, instrument za platne bilance nije se dodatno mijenjao.

Stoga je predloženo pojašnjenje pravila za kreditne linije iz Uredbe o platnoj bilanci te usklađivanje operacija pozajmljivanja i kreditiranja s fleksibilnijim operacijama koje se primjenjuju na Mehanizam za europsku financijsku stabilnost.

Nadalje, donošenjem „paketa šest mjera” i „paketa dviju mjera” poboljšan je okvir multilateralnog nadzora. Konkretno, Uredba (EU) 472/2013⁴ o jačanju gospodarskog i proračunskog nadzora sadržava brojne odredbe kojima se izbjegava udvostručavanje obveza izvješćivanja za zemlje europodručja koje primaju financijsku pomoć putem suspenzije postupka zbog makroekonomskih neravnoteža i europskog semestra te praćenja u okviru financijskih aranžmana tih zemalja, umjesto da se na njih primjenjuje preventivni dio Pakta o stabilnosti i rastu. Nadalje, Uredbom (EU) 472/2013 također se utvrđuje vrlo jasan okvir za nadzor zemalja europodručja nakon dovršetka programa financijske pomoći („nadzor nakon isteka programa”). Predloženo je uvođenje sličnih odredbi za države članice izvan europodručja koje primaju potporu putem Instrumenta za platne bilance.

4. SADRŽAJ ZAKONODAVNOG PRIJEDLOGA I TRENUTAČNO STANJE

Komisija je 22. lipnja 2012. podnijela zakonodavni prijedlog COM(2012) 336 final u cilju revizije instrumenta za platne bilance. Prijedlogom se ne bi izmijenila Uredba o platnoj bilanci, već bi se njime donijela nova uredba koja bi stavila izvan snage i zamijenila postojeću uredbu. Prijedlog sadržava sljedeće glavne izmjene instrumenta za platne bilance:

- Fleksibilniji paket alata: posebni instrument za kreditne linije može biti u obliku kreditne linije uvjetovane na preventivnoj osnovi (PCCL), koja je kreditna linija utemeljena na ispunjavanju uvjeta, ili kreditna linija podložna pojačanim uvjetima (ECCL), koja je kreditna linija utemeljena na kombinaciji ispunjavanja uvjeta i novih mjera politike. Pristup PCCL-u omogućen je samo državama članicama koje se u osnovi i dalje nalaze u stabilnom gospodarskom i financijskom položaju i koje ispunjavaju dogovorene kriterije. Pristup ECCL-u omogućen je državama članicama koje ne ispunjavaju uvjete za pristup PCCL-u, no čiji je opći gospodarski i financijski položaj i dalje stabilan. One su dužne donijeti korektivne mjere.
- Veća transparentnost i odgovornost: relevantni odbor Europskog parlamenta može ponuditi predmetnoj državi članici mogućnost sudjelovanja u razmjeni mišljenja o napretku postignutom u provedbi programa prilagodbe. Nacionalni parlament predmetne države članice može pozvati predstavnike Komisije da sudjeluju u razmjeni mišljenja o napretku postignutom u provedbi programa makroekonomske prilagodbe.
- Pojačani nadzor: Komisiji je omogućen veći pristup informacijama potrebnima za pomno praćenje gospodarskog, fiskalnog i financijskog položaja predmetne države članice; Komisija priprema redovita izvješća. Država članica na koju se primjenjuje pojačani nadzor dužna je donijeti mjere za rješavanje mogućih uzroka ekonomskih poteškoća.
- Pojednostavnjivanje postupka nadzora: brojne mjere praćenja u okviru preventivnog dijela Pakta i europskog semestra zamjenjuju se programom makroekonomske prilagodbe i njegovim praćenjem. Na isti se način revidiranom uredbom suspendira i postupak zbog makroekonomskih neravnoteža ako se na državu članicu primjenjuje program makroekonomske prilagodbe i zahtijeva nadzor nakon isteka programa pomoći za države članice koje su vratile manje od 75 % primljene financijske pomoći.

⁴ Uredba (EU) br. 472/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2013. o jačanju gospodarskog i proračunskog nadzora država članica europodručja koje su u poteškoćama ili kojima prijete ozbiljne poteškoće u odnosu na njihovu financijsku stabilnost (SL L 140, 27.5.2013., str. 1.)

Osim tih izmjena koje je predložila Komisija, Europski parlament zatražio je da se uključi mogućnost kreditiranja država članica izvan europodručja radi dokapitalizacije financijskih institucija (instrument za neizravnu dokapitalizaciju). Kao odgovor na taj zahtjev Komisija se složila da će pojasniti da se potrebe za financiranjem koje proizlaze iz potrebe da se dokapitaliziraju financijske institucije mogu riješiti tim instrumentom te da se potrebni uvjeti mogu prilagoditi prije svega radi rješavanja tih problema.

Vijeće je u prosincu 2013. zadnji put raspravljalo o izmijenjenom prijedlogu Komisije u cilju donošenja zajedničkog stajališta. Prijedlog je dobio široku potporu, uz iznimku jedne države članice. Otad zakonodavni postupak miruje.

5. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Instrument za platne bilance od 2012. djelotvorno ispunjava svoju ulogu, što dokazuje zadnja država članica korisnica koja je uspješno ponovno uspostavila održivu platnu bilancu i pravovremeno otplatila pomoć.

Načelno se čini da je gornja granica od 50 milijardi EUR za nepodmirene kredite primjerena. Potrebno je revidirati tu gornju granicu uzimajući u obzir da preostali kapacitet instrumenta trenutačno iznosi 45,8 milijardi EUR i nisu primljeni zahtjevi za dodatnu potporu.

U prošlosti se instrument pokazao izrazito djelotvornim, a daje i snažnu poruku da je Unija spremna i da ima kapacitet u teškim vremenima pomoći svim državama članicama. To je izrazito važno s obzirom na trenutačne nesigurnosti.

Istovremeno je postalo jasno da se instrument mora prilagoditi kako bi odrazio promjene koje su se u institucijama odvijale od zadnje revizije Instrumenta za platne bilance, a koje se uglavnom odnose na europodručje. U tu je svrhu Komisija podnijela prijedlog COM(2012) 336 final o kojem se u Vijeću i dalje raspravlja. Komisija predlaže dovršetak zakonodavnog postupka jer se time poboljšava procedura i posljedično pridonosi jednakim uvjetima za države članice. Komisija nadalje smatra da promjene političkog okruženja mogu dati novi zamah prijedlogu.